

ข่าวภาคพิเศษ

๗๘
ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๗๒๑๐

Yw 6

วันอังคารที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐

๒๒๒๒๒๒๒๒

มันสำปะหลังพืชมหัศจรรย์

• เจริญศักดิ์ โรจนฤทธิพิเชษฐ์

มันสำปะหลังเป็นพืชไร่ที่เด่น แต่
ได้รับความสนใจในหมู่นักวิชาการตลอด
จนทางราชการน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่พืช
ทำเงินรายได้เข้าประเทศจำนวน มหาศาล
ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมาประเทศ
ไทย ได้ ส่ง ผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลัง ออก
จำหน่ายต่างประเทศรวม เป็น มูลค่า มาก
กว่า ๒๓,๐๐๐ ล้านบาท และในปีที่แล้ว
พืชนี้ได้เลื่อนความสำคัญมาเป็น สินค้า
ออกอันดับสองรองจากข้าว มูลค่าส่ง
ออกประมาณ ๖,๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งแซง
ข้าวโพดและน้ำตาล

ตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในเวลานี้ ในหมู่พืชไร่
ด้วยกัน มันสำปะหลังเป็นพืชที่มีเปอร์เซ็นต์การขยาย
พื้นที่ปลูกมากที่สุด และจากการคาดคะเนความต้องการ
ของกลุ่มประเทศตลาดร่วมยุโรป ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓
จะต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังประมาณ ๓-๔ ล้าน
ตัน ในขณะที่ประเทศไทยเป็นผู้ ส่งออกรายใหญ่
(ประมาณ ๔๐% ของตลาดโลก) ปีที่แล้วเพิ่งส่งออก
ได้เพียง ๓ ล้านตันเศษ ถ้าหากไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง
มากแล้ว อีกไม่กี่ปีข้างหน้ามันสำปะหลังอาจจะกลายเป็น
สินค้านำเข้าอันดับหนึ่งของประเทศ

ทั้ง ๆ ที่มันสำปะหลังเติบโตขึ้นมาเป็นสินค้าออก
อันดับสองของประเทศแล้วก็ตามแต่พืชนี้ก็ยัง เป็น ที่วิ-
พากษ์วิจารณ์และเข้าใจกันว่าเป็นพืชทำลายดินบ้าง หรือ
ปลูกมันสำปะหลังแล้วจะทำให้ ไม่สามารถ ปลูก พืช อื่น
ได้ภายหลังบ้าง และที่ร้ายกว่านั้นยังมีผู้กล่าวว่า ปลูก
มันสำปะหลังแล้วจะทำให้ดินเป็นทะเลทราย ปัญหา
เรื่องมันสำปะหลังเป็นพืชทำลายดินหรือไม่ จะกล่าว
กันต่อไปภายหลัง นอกจากนั้นเรื่องชื่อเสียงที่ไม่ดีอีก
อย่างหนึ่งของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย ที่มีข่าว
ว่าผสมดินและทรายอยู่เสมอ สองปัญหานี้เท่าที่เป็นอยู่
แต่ก็ปรากฏว่าเกษตรกรก็ปลูกเพิ่มขึ้นทุกปี และต่างประ-
เทศแม้จะบ่นบ้างก็ส่งผลิตภัณฑ์มัน สำ ปะหลัง ไทย เพิ่ม
ขึ้นทุกปีเช่นกัน คนเหมือนว่าไม่มีใครจะไปห้ามเกษตรกร

หนึ่ง สามารถปลูกและเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี ดูแล
รักษาง่าย ถ้าดินมีความชื้นพอสมควรก็สามารถปลูก
ได้ แถบภาคตะวันออกเฉียงของไทยสามารถปลูกได้ปี พืช
ไร่อื่น ๆ เช่นข้าว ข้าวโพดมีฤดูปลูกที่จำกัดอยู่ในฤดู
ฝนเท่านั้น ทำให้มีการใช้แรงงานมากในบางระยะ
และในบางระยะก็ว่างไม่มีการทำ ในแถบไร่มันสำปะ-
หลังเมื่อสามารถปลูกได้ตลอดปี ทำให้เกษตรกรแถบนั้นมี
งานทำตลอดทั้งปี เวลาที่จะเก็บเกี่ยวไม่จำกัด หลังจาก
มันสำปะหลังลงหัวแล้วจะชุกขายเมื่อใดแล้วแต่สะดวกถึง
ทั้งวัน นานผลผลิตก็เพิ่มขึ้นตามอายุ เมื่อราคาไม่ดีแรง
งานไม่พอหรือยังไม่ต้อง การเงินก็ยังไม่ต้อง เก็บเกี่ยวรอ
ไว้จนกว่าราคาจะดี มีแรงงานเพียงพอ จึงค่อยเก็บเกี่ยว

ผลผลิตก็ยังเพิ่มขึ้นอีกการดูแลรักษาก็ง่าย หลังจากปลูก
เสร็จ ตกหญ้า ๒-๓ ครั้ง ก็เป็นอันเสร็จรอการเก็บ
เกี่ยวระหว่างนั้นเกษตรกรก็สามารถหารายได้เพิ่มโดยรับจ้าง
ปลูก เก็บเกี่ยวหรือตกหญ้าของไร่ข้างเคียงก็เป็น การ
เพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

สองสามารถทนแล้งได้ดี เนื่องจากรากมีอาหาร
สะสมไว้เป็นหัว จึงสามารถอยู่ได้ ในช่วงที่ไม่มีฝน
ตกเป็นเวลานานบริเวณที่มีฝนตกน้อยหรือฝนมาไม่สม่ำเสมอ
บางครั้งแห้งแล้งเป็นเดือน ๆ พืชไร่อย่างอื่น
เสียหายแต่มันสำปะหลังอยู่ได้ ในประเทศไทยในบาง
ปีมีฝนแล้ง ชวนาและข้าวไร่ข้าวโพดมักจะร้องขอฝน
เทียมไปช่วยเสมอ ซึ่งช่วยได้บ้างช่วยไม่ได้บ้าง ประเทศ
ไทยผลิตมันสำปะหลังเป็นการค้ามาหลายสิบปีแล้ว แต่
ยังไม่เคยมีข่าวที่ชาวไร่มันสำปะหลังร้องขอฝนเทียมเลย
ในต่างประเทศก็เคยมีตัวอย่าง คือที่ประเทศอินเดีย ปี
พ.ศ. ๒๕๔๖ เกิดแล้งอย่างหนักในรัฐเบงกอลไม่ได้
ปลูกมันสำปะหลัง ชาวไร่ได้รับความเสียหายอย่างหนัก
ทำให้ข้าวขาดแคลนมีคนอดตายมากกว่าล้านคน แต่
ในขณะเดียวกันในรัฐเคราลาปลูกมันสำปะหลัง เพื่อใช้
เป็นอาหารก็แล้งมากกว่ารัฐเบงกอลเสียอีก (เทียบจาก
ความเสียหายของข้าว) แต่ในรัฐเคราลาแทบไม่มีคนอด
ตายเลยเพราะมีมันสำปะหลังเป็นอาหารไม่เสียหาย จาก

ทำเงินรายได้เข้าประเทศจำนวน มหาศาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมาประเทศไทย ได้ ส่ง ผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลัง ออกจำหน่ายต่างประเทศรวม เป็น มูลค่า มากกว่า ๒๓,๐๐๐ ล้านบาท และในปีที่แล้ว พชน ได้เลื่อนความสำคัญมาเป็น สินค้า— ออกอันดับสองรองจากข้าว มูลค่าส่ง ออกประมาณ ๖,๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งแซง ข้าวโพดและน้ำตาล

ตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในเวลานี้ ในหมู่พืชไร่ด้วยกัน มันสำปะหลังเป็นพืชที่มีเปอร์เซ็นต์การขยายพื้นที่ปลูกมากที่สุด และจากการคาดคะเนความต้องการของกลุ่มประเทศตลาดร่วมยุโรป ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ จะต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังประมาณ ๓—๔ ล้านตัน ในขณะที่ประเทศไทยเป็นผู้ ส่งออกรายใหญ่ (ประมาณ ๔๐% ของตลาดโลก) ปีที่แล้วเพิ่งส่งออกได้เพียง ๓ ล้านตันเศษ ถ้าหากไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากแล้ว อีกไม่กี่ปีข้างหน้ามันสำปะหลังอาจจะกลายเป็นสินค้าออกอันดับหนึ่งของประเทศ

ทั้ง ๆ ที่มันสำปะหลังเติบโตขึ้นมาเป็นสินค้า ออกอันดับสองของประเทศแล้วก็ตามแต่พืชนั้นก็ยังมี เป็น ที่วิพากษ์วิจารณ์และเข้าใจกันว่าเป็นพืชทำลายดินบ้าง หรือ ปลูกมันสำปะหลังแล้วจะทำให้ ไม่สามารถ ปลูก พืช อื่น ได้ภายหลังบ้าง และที่ร้ายกว่านั้นยังมีผู้กล่าวว่า ปลูก มันสำปะหลังแล้วจะทำให้ดินเป็นทะเลทราย ปัญหา เรื่องมันสำปะหลังเป็นพืชทำลายดินหรือไม่ จะกล่าว กันต่อไปภายหลัง นอกจากนี้เรื่องชื่อเสียงที่ไม่ดีอีก อย่างหนึ่งของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย ที่มีชื่อว่า ว่าผสมดินและทรายอยู่เสมอ สองปัญหานี้เท่าที่เป็นอยู่ แต่ที่ปรากฏว่ากสิกรก็ปลูกเพิ่มขึ้นทุกปี และต่างประเทศแม้จะบางบ้างก็ส่งผลิตภัณฑ์มัน สำ ปะหลัง ไทย เพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน ดูเหมือนว่าไม่มีใครจะไปห้ามกสิกร ไม่ให้ปลูกพืชนี้ได้ เพราะเหตุว่าพืชนี้มีลักษณะเด่น หลายประการที่คล้ายกับจะเป็นพืชมหัศจรรย์เพราะ

ไว้อื่น ๆ เช่นข้าว ข้าวโพดมีฤดูปลูกที่จำกัดอยู่ในฤดู ฝนเท่านั้น ทำให้มีการใช้แรงงานมากในบางระยะ และในบางระยะก็ว่างไม่มีงานทำ ในแถบไร่มันสำปะ หลังเมื่อสามารถปลูกได้ตลอดปี ทำให้กสิกรแถบนั้นมี งานทำตลอดทั้งปี เวลาที่จะเก็บเกี่ยวไม่จำกัด หลังจาก มันสำปะหลังลงหัวแล้วจะขุดขายเมื่อใดแล้วแต่สะดวกยัง ทั้งไว้ นานผลผลิตก็เพิ่มขึ้นตามอายุ เมื่อราคาไม่ดีแรง งานไม่พอหรือยังไม่ต้อง การเงินก็ยังไม่ต้อง เก็บเกี่ยวรอ ไว้จนกว่าราคาจะดี มีแรงงานเพียงพอ จึงค่อยเก็บเกี่ยว

ผลผลิตก็ยังเพิ่มขึ้นอีกการดูแลรักษาก็ง่าย หลังจากปลูก เสร็จ ตากหญ้า ๒—๓ ครั้ง ก็เป็นอันเสร็จรอการเก็บ เก็บเกี่ยวระหว่างนั้นกสิกรก็สามารถหารายได้เพิ่มโดยรับจ้าง ปลูก เก็บเกี่ยวหรือตากหญ้าของไร่ข้างเคียงก็เป็น การ เพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

สิ่งสามารถทนแล้งได้ดี เนื่องจากรากมีอาหาร สะสมไว้เป็นหัว จึงสามารถอยู่ได้ ในช่วงที่ไม่มีฝน ตกเป็นเวลานานบริเวณที่มีฝนตกน้อยหรือฝนมาไม่สม่ำเสมอ บางครั้งแห้งแล้งเป็นเดือน ๆ พืชไร่อย่างอื่น เสียหายแต่มันสำปะหลังอยู่ได้ ในประเทศไทยในบาง ที่มีฝนแล้ง ชาวนาและชาวไร่ข้าวโพดมักจะร้องขอฝน เทียมไปช่วยเสมอ ซึ่งช่วยได้บ้างช่วยไม่ ได้บ้าง ประเทศไทยผลิตมันสำปะหลังเป็นการค้ามาหลายสิบปีแล้ว แต่ ยังไม่เคยมีชาวไร่ชาวไร่มันสำปะหลังร้องขอฝนเทียมเลย ในต่างประเทศก็เคยมีตัวอย่าง คือที่ประเทศอินเดีย ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เกิดแล้งอย่างหนักในรัฐเบงกอลไม่ได้ ปลูกมันสำปะหลัง ชาวไร่ได้รับความเสียหายอย่างหนัก ทำให้ข้าวขาดแคลนมีคนอดตายมากกว่าล้านคน แต่ ในขณะที่เดียวกันในรัฐเคราลาปลูกมันสำปะ หลัง เพื่อใช้ เป็นอาหารก็แล้งมากกว่ารัฐเบงกอลเสียอีก (เทียบจาก ความเสียหายของข้าว) แต่ ในรัฐเคราลาแทบไม่มีคนอด ตายเลยเพราะมีมันสำปะหลังเป็นอาหารไม่เสียหาย จาก ความแห้งแล้งและในทวีปแอฟริกาที่เช่นกัน กสิกรนิยม ปลูกมันสำปะหลังทั้งไว้เป็นเครื่องประทันความปอดภัย ของครอบครัว ถ้าเกิดแล้งพืชผลอื่นเสียหายก็ยังมิ

มันสำปะหลังเป็นอาหารสำรอง

สาม ให้ผลผลิตเป็นที่พอใจในดินที่ปลูกพืชไร่
อย่างอื่นไม่ได้ผล

ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สภาพไม่เหมาะสม
กับพืชไร่อื่น เมื่อใช้ปลูกมันสำปะหลังแล้วยังให้ผลผลิต
เป็นที่พอใจ แถบภาคตะวันออกเฉียง เช่น จังหวัดชลบุรี
และระยอง พื้นที่เป็นเนินเขาลาดเอียง ไม่มีแม่น้ำ
ใหญ่ทำการชลประทานไม่ได้ ดินเป็นทรายจัด ปลูก
พืชไร่ชนิดอื่นไม่ค่อยจะได้ผล แต่มันสำปะหลังสามารถ
ขึ้นได้ดี ประจวบกับมันสำปะหลังมีราคาดี จึงทำให้
กสิกรแถบนี้มีรายได้ดี และมีสภาพความเป็นอยู่ค่อนข้าง
ดีกว่าภาคอื่น ทั้ง ๆ ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สี่ มีแมลง และ โรค ทำความเสียหาย น้อยไม่มี
ปัญหา พืชไร่อื่น ๆ มีโรคและแมลงศัตรูทำความเสียหาย
หายอยู่เสมอ เช่น ข้าวมีโรคต่างๆ ระบาดเสมอตลอด
จนแมลงต่าง ๆ และยังมีหนู ปู และนก ซึ่งคอย
ทำลาย ข้าวโพดมีคักแตนป่าทั้งที่ระบาด และโรครา
น้ำค้าง ซึ่งจะทำให้กสิกรขาดทุนได้เสมอ ในข้าวฟ่าง
มีปัญหาเรื่องนกกินเมล็ดข้าวฟ่าง ผ้ายมีหนอนเจาะสมอ
และโรคใบหด ถั่วเหลืองมีโรคใบสนิมระบาดเป็นต้น
ปัญหาโรคและแมลงศัตรูต่าง ๆ เป็นอุปสรรคในการ
ปลูกชนิดอื่นแต่สำหรับมัน สำปะ หลัง ยัง ปลอดภัย จาก
ปัญหาเหล่านี้

เหตุผลทั้งสี่ประการที่กล่าวมารวมกับราคาที่ดี จึง

ทำให้มันสำปะหลังเพิ่มพื้นที่ ในการปลูก อย่าง รวดเร็ว โดยเฉพาะทางภาคอีสานปัจจุบันปลูกมัน สำปะหลัง เต็ม

อันดับ	จังหวัด
๑	นครราชสีมา
๒	ชลบุรี
๓	ระยอง
๔	ชัยภูมิ
๕	ขอนแก่น
๖	ปราจีนบุรี
๗	กาฬสินธุ์
๘	บุรีรัมย์
๙	ร้อยเอ็ด
๑๐	จันทบุรี

สถิติจากศูนย์สถิติการเกษตร กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เหตุที่ กสิกร ทาง ภาค อีสาน หันมา นิยม ปลูกมัน สำปะหลังกันมาก เพราะการปลูกปอมีปัญหาเรื่องราคา และปัญหาเรื่องแหล่งน้ำที่จะแช่ปอ และสภาพแวดล้อม ทางอีสานเหมาะกับมันสำปะหลังมาก เพราะดินส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปลูกพวกข้าวโพคได้ผลผลิต ต่ำมาก และมีฤดูแล้งที่ยาวนานฤดูฝนมีฝนตกไม่สม่ำเสมอ และบางปีมักจะแล้ง ซึ่งหากปลูกมัน

ไปหมด ทำให้เขตผลิตมันสำปะหลังปัจจุบันส่วนใหญ่ อยู่ในภาคอีสาน ดังแสดงในตาราง

พื้นที่ปลูก(ไร่)

๑,๒๖๓,๓๒๐
๗๘๕,๗๘๘
๓๕๙,๒๖๕
๑๐๐,๓๘๐
๘๕,๘๙๗
๘๐,๑๕๘
๗๕,๖๓๑
๗๒,๐๗๙
๖๖,๖๖๕
๖๖,๑๙๘

สำปะหลังแล้วไม่ประสบปัญหาดังกล่าว

มาตรการที่ได้ผล ในการ ที่จะไม่ให้ กสิกร ใน ภาค อีสาน ปลูก มัน สำ ปะ หลัง ทาง ราชการ จะต้อง มี พืช ที่ ปลูก ง่าย ขาย ง่าย ได้ราคาดีกว่ามันสำปะหลัง และ รายได้ต่อเนื้อที่มากกว่าด้วย แล้วใน เวลานี้เราพบพืชดังกล่าวแล้วหรือยัง ■